

UNELE CONTRIBUȚII ÎN LEGĂTURĂ CU ANALIZA RĂSPUNDERII JURIDICE PENTRU PERTURBAREA EXEMPLARELOR DIN SPECIILE DE FAUNĂ SĂLBATICĂ

Mihai-Bogdan IONESCU-LUPEANU

Abstract

Given that anthropogenic pressure on wildlife and their natural habitats is on an upward trend, disturbance management is one of the most important protection measures, hence the imperative need to regulate it.

After reviewing the main instruments of international and European law, the author critically analyzes the regulations regarding the disturbance of wildlife specimens contained in the legislation of protected natural areas, without omitting the smaller regulations existing in the hunting legislation, in the legislation regarding the establishment The Danube Delta Biosphere Reserve, as well as that of the picnic activities. Particular attention is paid to the institution of legal liability for non-compliance with regulations on the disturbance of wild animals.

The conclusions of the paper regarding, among others, the transposition of the European law in the Romanian legislation with the taking over of its countries (not defining the notions used), as well as the restriction of the scope of application of the contravention sanction provided by article 13(c) related to article 12(11) of Law No. 82/1993 on the establishment of the „Danube Delta” Biosphere Reserve, with subsequent amendments and completions, regarding the disturbance of wild bird species, to the cases when the criminal liability of the perpetrator cannot be engaged under article 52(d) related to article 33(1)(b) and (2)(d) of the Government Emergency Ordinance No. 57/2007 on the regime of protected natural areas, conservation of natural habitats, wild flora and fauna, approved by Law No. 49/2011, with subsequent amendments and completions, compared to the non-fulfillment of the condition regarding the form of guilt, are added proposals of lege ferenda which, in essence, aim at the need to standardize the terminology and define all notions used in Romanian legislation regarding the disturbance of specimens of wild fauna, as well as to the extension of the scope of application of the provisions of article 23(1)(w) of Law No. 407/2006, with subsequent amendments and completions.

Keywords: *wildlife, natural habitats, legal liability, intentional perturbation, wildlife disturbance, protection and conservation measures.*

1. Introducere

Presiunea factorului antropic asupra faunei sălbatice și a habitatelor naturale ale acesteia urmează un trend ascendent, început, cel mai probabil, odată cu organizarea societății umane. În acest context, gestionarea perturbărilor produse de către om constituie o activitate cheie în procesul de conservare a speciilor¹.

Deranjarea efectivelor speciilor de faună sălbatică și efectele variate² ale acesteia asupra exemplarelor afectate constituie, tot mai frecvent, obiect de studiu. În acest cadru larg, perturbarea indusă, mai ales, prin activitățile de turism constituie o preocupare, la nivel mondial, pentru specialiștii în conservarea și protecția animalelor sălbatice, concluzia fiind aceea a necesității monitorizării

¹ Debs L. ALLBROOK, John L. QUINN, *The effectiveness of regulatory signs in controlling human behaviour and Northern gannet (*Morus bassanus*) disturbance during breeding: an experimental test*, Journal for Nature Conservation, vol. 58 (2020), p. 125-915. Material disponibil la [10.1016/j.jnc.2020.125915](https://doi.org/10.1016/j.jnc.2020.125915). Accesat la data de 11 mai 2022.

² Într-un studiu realizat asupra efectivelor de pițigoii albastru (*Cyanistes caeruleus*) care cuibăreau în zone în care activitățile umane recreaționale se intensificau pe durata sfârșitului de săptămână și a sărbătorilor legale prin activități de picnic sau alte tipuri de activități recreaționale, a relevat că dezvoltarea puilor care au eclozat în perioadele de intensificare a activităților umane a avut de suferit, în sensul că a fost mai lentă, cu o masă corporală scăzută și o stare generală a corpului mai proastă spre deosebire de exemplarele care au eclozat în zilele cu o activitate turistică scăzută [Carolina REMACHA, Juan Antonio DELGADO, Mateja BULAIC, Javier PÉREZ-TRIS, *Human Disturbance during Early Life Impairs Nestling Growth in Birds Inhabiting a Nature Recreation Area*, PLoS ONE 11(11): e0166748. Material disponibil la [doi:10.1371/journal.pone.0166748](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0166748). Accesat la data de 11 mai 2022], în vreme ce un studiu realizat în sudul Angliei, asupra populațiilor de ciocârlie de pădure (*Lullula arborea*) și a impactului perturbărilor cauzate de activitățile recreative umane a stabilit că, în genere, ocuparea unui habitat adecvat speciei scade în cazul zonelor deschise activităților recreaționale, fiind redusă cu peste 50% în zonele cu un număr de circa 8 evenimente perturbatoare pe oră, fără însă a exista o corelație între rata de supraviețuire zilnică a puilor din cuiburile aflate în respectiva zonă și perturbări [John W. MALLORD, Paul M. DOLMAN, Andy F. BROWN, William J. SUTHERLAND, *Linking recreational disturbance to population size in a ground-nesting passerine*, Journal of Applied Ecology, vol. 44 (2006), Nr. 1, pp. 185-195. Material disponibil la [10.1111/j.1365-2664.2006.01242.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2664.2006.01242.x). Accesat la 11 mai 2022]. La nivel general, referitor la toleranța păsărilor la perturbare, se consideră că cele din zonele urbane manifestă un grad de toleranță mai ridicat decât cele din zonele rurale sau suburbane, după cum cele cu dimensiuni corporale mai mari manifestă o toleranță mai ridicată decât cele de dimensiuni reduse [Diogo S.M. SAMIA, Shinichi NAKAGAWA, Fausto NOMURA, Thiago F. RANGEL, Daniel T. BLUMSTEIN, *Increased tolerance to humans among disturbed wildlife*, Nature Communications 6 (2015), numărul articolului 8877. Material disponibil la <https://doi.org/10.1038/ncomms9877>. Accesat la data de 12 mai 2022].

— Un alt studiu, realizat asupra efectivelor de elefanți asiatici axat strict pe comportamentul de hrănire al acestora corelat cu activitățile umane de observare a faunei sălbatice a relevat că „frecvența și durata alertei, frica, stresul și comportamentele agresive ale elefanților au fost semnificativ ridicate în prezența turiștilor și aceste comportamente au avut loc cu un cost al timpului de hrănire” [Eranga RANAWEERAGE, Ashoka D.G. RANJEEWA, Koun SUGIMOTOA, *Tourism-induced disturbance of wildlife in protected areas: A case study of free ranging elephants in Sri Lanka*, Global Ecology and Conservation, vol. 4 (2015), pp. 625-631. Material disponibil la <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2015.10.013>. Accesat la data de 11 mai 2022].

continue a efectelor turismului asupra speciilor de faună sălbatică, în special a celor pe cale de dispariție, și a necesității implementării unor măsuri de conservare și protecție adecvate împotriva acestei amenințări³. Unele dintre măsurile de conservare și protecție au o vocație generală, cum ar fi controlarea comportamentului turistic și a activității cu vehicule⁴, altele au o vocație restrânsă, în funcție de habitat sau specia căreia se adresează, cum ar fi îngrădirea zonelor de cuibărire și sancționarea celor care pătrund în împrejurimi sau interdicția pătrunderii pe plaje a câinilor de companie⁵.

Problematica perturbării faunei sălbatice este amplificată de faptul că majoritatea efectivelor speciilor de faună sălbatică se găsesc în afara ariilor naturale protejate sau în arii naturale protejate care nu dispun de resursele umane și materiale necesare controlării fenomenului, motiv pentru care este necesară dezvoltarea și aplicarea unor abordări simple, care implică costuri reduse⁶, invers proporționale, de preferabil, am adăuga noi, cu efectul obținut, sens în care montarea de indicatoare a demonstrat un randament crescut⁷.

Atingerea scopului pentru care s-au edictat măsurile de conservare și protecție a faunei sălbatice, inclusiv a celor privitoare la combaterea perturbării speciilor, impune sancționarea nerespectării lor. În cele ce urmează intenționăm să abordăm perturbarea, lato sensu, a exemplarelor din speciile de faună sălbatică, în sensul tratării acelor norme de drept care sancționează deranjarea acestora, fără a condiționa existența faptei de utilizarea unor anumite mijloace sau metode sau în care deranjarea exemplarelor de faună, constituie doar una dintre fațetele unei activități complexe cu efecte adverse la adresa mediului înconjurător.

2. Perturbarea faunei sălbatice în instrumentele de drept internațional

Cel mai important instrument de drept internațional al mediului care reglementează *expressis verbis* interdicția perturbării intenționate a faunei sălbatice este Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna, la 19 septembrie 1979, și intrată în vigoare la 1 iunie 1982⁸.

Acest document este perceput ca un acord regional de succes în domeniul protecției faunei și florei sălbatice⁹, caracterizat prin modernismul concepției

³ Eranga RANAWEERAGE, Ashoka D.G. RANJEWA, Koun SUGIMOTOA, *op.cit.*

⁴ Idem.

⁵ Lester BRIDSON, *Minimising visitor impacts on threatened shorebirds and their habitats*, Conservation Advisory Science Notes No. 301, 2000, Department of Conservation, Wellington, 21 p.

⁶ Debs L. ALLBROOK, John L. QUINN, *op. cit.*

⁷ Idem.

⁸ La care România a aderat prin Legea nr. 13/1993, publicată în M. Of., partea I, nr. 62 din 25 martie 1993.

⁹ Nele MATZ, *Chaos or Coherence? – Implementing and Enforcing the Conservation of Migratory Species through Various Legal Instruments*, ZaöRV 65 (2005), p. 208.

asupra conservării¹⁰. Convenția utilizează tehnica anexelor, iar pentru conservarea speciilor listate în anexa nr. II, părțile se obligă să adopte „măsurile legislative și administrative adecvate și necesare”, interzicând „în special”, „perturbarea intenționată a faunei sălbatice, mai ales în perioada de reproducere, de dependență și de hibernare în așa fel încât perturbarea să aibă un efect semnificativ în ce privește obiectivele” convenției.

Interdicția perturbării exemplarelor din speciile de faună sălbatică terestră și acvatică se regăsește de asemenea într-o lungă serie de instrumente de drept internațional care au ca obiect, fie conservarea și protecția unor specii sau grupuri de specii vulnerabile sau pe cale de dispariție¹¹, fie protecția faunei sălbatice la nivel regional¹².

¹⁰ Daniela MARINESCU, Maria-Cristina PETRE, *Tratat de dreptul mediului*, ediția a V-a, revizuită și adăugită, Ed. Universitară, București, 2014, p. 352.

¹¹ Spre exemplu, părțile Acordului privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice din 16 iunie 1995, adoptat la Haga (ratificat de către statul român prin Legea nr. 89/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 236 din 30 mai 2000), printre măsurile juridice de conservare a speciilor înscrise în coloana A din tabelul nr. 1, prevăzute în Anexa nr. 3, se înscrie și cea a interzicerii perturbării intenționate, „în măsura în care o astfel de perturbare ar putea fi semnificativă în ceea ce privește conservarea populației respective”. În condițiile în care perturbările antropice constituie o amenințare la adresa stării de conservare a populațiilor păsărilor de apă listate în tabelul nr. 1, părțile contractante urmează să ia măsurile necesare limitării gradului de pericol, inclusiv interzicerea accesului publicului în anumite zone din ariile naturale protejate.

Prin Rezoluția 6.7 (Adoptarea orientărilor în contextul implementării Planului de acțiune AEWA) adoptată cu ocazia celei de-a șasea Întâlnire a Părților [Bonn (Germania), 9-14 noiembrie 2015], s-a procedat la stabilirea înțelesului noțiunilor de „perturbare”, perturbare „intenționată”, „perturbare semnificativă” și „perturbare serioasă”, prin indicarea definiției acceptate și oferirea unui set de indicații necesar interpretării noțiunii în contextul Planului de acțiune AEWA. Spre exemplu, „perturbarea” este definită ca „orice activitate indusă de om care constituie un stimul (echivalent cu o amenințare de prădare) suficient pentru a perturba activitățile normale și/sau distribuția păsărilor de apă în raport cu situația în absența acelei activități”. (Material disponibil la <https://www.unep-aewa.org/en/document/adoption-guidance-context-implementation-aewa-action-plan-0>. Accesat la data de 27 mai 2022). Doctrina a subliniat și aprofundat relația dintre „interdicția perturbării” și „interdicția luării” și modul în care această prevedere influențează reglementarea cotele de recoltă acordate vânătorilor [pentru amănunte, Melissa LEWIS, *Sustainable Use and Shared Species: Navigating AEWA's Constraints on the Harvest of African Eurasian Migratory Waterbirds*, *The Georgetown Environmental Law Review*, vol. 32 (2020), pp. 300-367].

– Părțile Acordului privind conservarea cetaceelor mici în Marea Baltică, Nord-Estul Oceanului Atlantic, Mările Irlandei și Nordului (ASCOBANS), semnat la 17 martie 1992, la New York și intrat în vigoare la 29 martie 1994, tratat internațional regional, încheiat sub auspiciile Convenției privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, recunoaște în Preambulul să efectele negative ale perturbării asupra efectivelor speciilor ce fac obiectul protecției, în considerația acestui fapt părțile obligându-se să aplice măsuri de conservare a habitatelor și management, care includ „prevenirea altor perturbări semnificative, în special de natură acustică” (Anexa Acordului, pct. 1).

– În urmă cu aproape două decenii, doctrina semnala apariția recentă a zgomotului și impactului său asupra biodiversității marine în agendele științifice și de reglementare ale unui important număr de organisme de drept internațional [Karen N. SCOTT, *International regulation of undersea noise*, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 53 (2004), №. 2, pp. 287-324].

¹² Convenția privind conservarea faunei sălbatice și a habitatelor acestora în țările Consiliului de cooperare al Golfului: art. 3: „Fiecare parte la prezenta convenție va adopta legislația necesară pentru

3. Perturbarea exemplarelor de faună sălbatică în dreptul european

Directiva nr. 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (Directiva Păsări)¹³ cere statelor membre să ia „măsurile impuse pentru a stabili un sistem de protecție pentru toate speciile de păsări menționate la articolul 1, interzicând în special următoarele: (...) perturbarea deliberată a acestor păsări, în special în perioada de reproducere sau de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor prezentei directive” [art. 5 lit. d)], în vreme ce Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică¹⁴ (Directiva Habitate), cu modificările și completările ulterioare, cere statelor membre să ia „măsurile necesare pentru a institui un sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale enumerate în anexa IV litera (a) în aria lor de extindere, interzicând: (...) perturbarea deliberată a speciilor respective, în special în timpul perioadei de reproducere, cuibărire,

conservarea speciilor de faună sălbatică incluse în cele trei apendice anexate la prezenta convenție, după cum urmează: (...) B) Speciile de faună incluse în Anexa (II): (...) (ii) interzicerea (...) perturbării acestora, în special în timpul sezonelor de înmulțire și creștere a puilor”.

Convenția privind conservarea faunei sălbatice și a habitatelor acestora în țările Consiliului de cooperare al Golfului a fost semnată la 30 decembrie 2001, la Muscat și a intrat în vigoare în aprilie 2003, și „este primul instrument juridic care leagă cele șase state membre ale Consiliului de Cooperare al Golfului (GCC) pentru a-și coordona activitățile în vederea conservării faunei sălbatice și habitate naturale” (Material disponibil la <http://www.gcc-sg.org/en-us/CognitiveSources/DigitalLibrary/Lists/DigitalLibrary/Forests%20pastures%20and%20wildlife/1274593978.pdf>. Accesat la data de 25 mai 2022). Interesul doctrinei pentru acest instrument regional a fost suscitată de caracterul absolut al prohibițiilor impuse în vederea conservării și protecției faunei sălbatice, nefiind prevăzută posibilitatea acordării unor derogări [Arie TROUWBORST, *Global large carnivore conservation and international law*, Biodiversity and Conservation, vol. 24 (2015), pp. 1567-1588. Material disponibil la <https://doi.org/10.1007/s10531-015-0894-8>. Accesat la data de 20 mai 2022].

– Protocolul privind zonele și fauna sălbatică, în special protejate la Convenția pentru protecția și punerea în valoare a mediului marin în Regiunea Caraibe [adoptată la Cartagina (Columbia), la 24 martie 1983]: art. 11 alin. (1) lit. b) „Fiecare parte asigură protecția totală și refacerea speciilor de animale enumerate în anexa II prin interzicerea: (...) ii) în măsura posibilului, a perturbării acestor specii, în special în timpul perioadele de reproducere, incubație, hibernare, migrație sau în timpul oricărei alte perioade biologice critice”.

¹³ Directiva nr. 79/409/CEE din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice (Directiva Păsări), publicată în J.O.C.E., seria L, nr. 103 din 25 aprilie 1979, ca urmare a modificărilor și completărilor succesive, a fost abrogată și s-a procedat la recodificarea ei sub denumirea Directiva nr. 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (publicată în J.O.U.E., seria L, nr. 20 din 26 ianuarie 2010), fără însă ca obligațiile ce incumbau statelor cu privire la termenele de transpunere în legislațiile naționale a directivelor enumerate în anexa VI (79/409/CEE, 81/854/CEE, 85/411/CEE, 86/122/CEE, 91/244/CEE, 94/24/CE, 97/49/CE, 2006/105/CE, respectiv 2008/102/CE) să fie afectate. Constituie cea mai veche reglementare comunitară din domeniul mediului încă în vigoare.

¹⁴ Publicată în J.O.C.E., seria L, nr. 206/7 din 22 iulie 1992.

hibernare și migrare” [art. 12 alin. (1) lit. b)]. Diferența dintre cele două instrumente de drept, constând în eliminarea în cazul celui din urmă, a tezei finale a textului privitor la perturbarea deliberată a speciilor de animale sălbatice – „dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor prezentei directive” – nu a trecut neobservată¹⁵. Interdicția stabilită prin art. 12 alin. (1) lit. d) din Directiva Habitare este aplicabilă tuturor stadiilor de viață ale animalelor ce fac obiectul protecției¹⁶. Cu privire Directiva Habitare, s-a subliniat că a fost adoptată în vederea implementării Convenției de la Berna, motiv pentru care similaritatea de structură și limbaj este evidentă¹⁷.

În ceea ce privește noțiunile esențiale utilizate, constatăm că Directivele nu definesc niciuna dintre acestea, fapt, în esența sa, criticabil, motiv pentru care această sarcină a revenit, într-o primă fază, volens nolens, doctrinei și practicii judiciare, ulterior, Comisia Europeană emițând un document de îndrumare care urmează liniile trasate de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene¹⁸.

¹⁵ Law Commission – Reforming the law, *Wildlife law summary*, (2015) LC362 (Summary), №. 1. 78, p. 16. Material disponibil la https://s3-eu-west-2.amazonaws.com/lawcom-prod-storage-11jxou24uy7q/uploads/2015/11/lc362_summary.pdf. Accesat la 20 mai 2022.

¹⁶ Directiva 92/43/CEE, cu modificările și completările ulterioare, *Idem*: art. 12 alin. (3).

¹⁷ Yaffa EPSTEIN, *The Habitats Directive and Bern Convention: Synergy and Dysfunction in Public International and EU Law*, *Georgetown International Environmental Law Review*, vol. 26 (2014), №. 2, p. 149.

¹⁸ Spre exemplu, Hotărârea Curții (Camera a Șasea) din 30 ianuarie 2002, C-103/00, Comisia Comunităților Europene/ Republica Elenă, ECLI:EU:C:2002, pct. 32-37: „Comisia subliniază că, în timpul unei vizite la plajele de reproducere ale broaștei țestoase de mare *Caretta caretta* de pe insula Zakynthos la sfârșitul lunii august 1999, oficialii săi au raportat, printre altele, folosirea mopedelor pe plaja de nisip de la est de Laganas, prezența hidrobicicletelor și a bărcilor mici în marea din jurul localităților Gerakas și Dafni și prezența clădirilor ilegale pe plaja de la Dafni.

Guvernul elen nu contestă exactitatea acestor constatări.

Este de necontestat faptul că utilizarea mopedelor pe o plajă folosită pentru reproducere de către țestoasa *Caretta caretta* este, în special din cauza poluării fonice, susceptibilă de a deranja respectiva specie în perioada de ouat, perioada de incubație și ecloziune a ouălor, precum și în timpul migrației puieților de țestoasă la mare. De asemenea, a stabilit că prezența ambarcațiunilor de mici dimensiuni în apropierea plajelor de reproducere constituie o sursă de pericol pentru viața și bunăstarea fizică a țestoaselor.

Din înscrisuri reiese că, la momentul respectiv, faptele au fost constatate de oficialii Comisiei, utilizarea mopedelor pe plajele de reproducere a fost interzisă și și au fost amplasate panouri de informare care indică prezența cuiburilor de broaște țestoase pe plaje. În ceea ce privește zona mării din jurul localităților Gerakas și Dafni, aceasta fusese clasificată ca zonă de protecție absolută și fusese ridicată panouri de informare speciale.

Rezultă că utilizarea mopedelor pe plaja de nisip de la est de Laganas și prezența hidrobicicletelor și a bărcilor de mici dimensiuni în zona mării din jurul localităților Gerakas și Dafni constituie perturbarea deliberată a speciei în cauză în timpul reproducerii acesteia în sensul articolului 12 alineatul (l) litera (b) din directivă.

Potrivit acestui document, pe de-o parte, „este clar că orice activitate care perturbă în mod deliberat o specie în măsura în care îi poate afecta șansele de supraviețuire, succesul reproductiv sau capacitatea de reproducere sau care conduce la o reducere a zonei ocupate sau la relocarea sau strămutarea speciei ar trebui considerată o «perturbare» în sensul articolului 12”¹⁹, iar pe de altă parte, că „acțiunile «deliberate» trebuie înțelese ca acțiuni ale unei persoane sau ale unui organism care cunoaște faptul că acțiunea sa va conduce cel mai probabil la o infracțiune împotriva unei specii, dar intenționează să o comită sau, cel puțin, acceptă în mod conștient rezultatele previzibile ale acțiunii sale”²⁰.

Incidența ridicată a procedurilor de infringement în materie a fost neîndoielnic potențată de faptul că „unele state membre au încercat să minimizeze importanța normelor stricte privind protecția speciilor, mai ales pentru a-și proteja politica de amenajare a teritoriului de interferențele externe. Cu toate acestea, aceste eforturi s-au dovedit a nu avea succes până acum, cel puțin din punct de vedere juridic”²¹.

Mai mult, faptele nu au constituit evenimente izolate. În ceea ce privește utilizarea mopedelor pe plajele de reproducere, acest lucru reiese clar din afirmația guvernului elen că supravegherea nocturnă a părții de est a plajei de la Laganas a fost, la acel timp, deosebit de greu de asigurat din cauza lungimii plajei, a numărului ridicat de puncte de acces și a numărului redus de supraveghetori. În ceea ce privește prezența de ambarcațiuni mici în zona maritimă relevantă în cauză, trebuie remarcat faptul că acestea au fost observate în două vizite la Zakynthos de către oficialii Comisiei, după cum se precizează la paragrafele 8 și 13 din prezenta hotărâre”.

¹⁹ Comisia Europeană, Bruxelles, 12.10.2021, C(2021) 7301 final, Comunicare a Comisiei Document de orientare privind protecția riguroasă a speciilor de animale de interes comunitar în temeiul Directivei Habitatare, pct. (2-37), p. 28.

²⁰ Idem., pct. (2.3.1), p. 25.

— În ceea ce privește noțiunile de „perioada de reproducere și cuibărire”, „perioada de hibernare”, „perioada de migrare”, se consideră că „în sensul articolului 12, ar trebui să se aplice următoarele definiții: - Perioada de reproducere și cuibărire: Această perioadă poate include (după caz) perioada de curtare, împerechere, construire a cuibului sau alegere a locului de depunere a ouălor sau de parturiție, parturiție sau depunere a ouălor ori producere de descendenți în cazul în care reproducerea este asexuată, dezvoltare a ouălor și ecloziune, precum și de creștere a puilor. - Perioada de hibernare: Hibernarea este o perioadă de timp în care un animal devine inactiv și rămâne în stare de somn, de amorțeală sau de odihnă, de obicei în timpul iernii. De obicei, o astfel de stare este însoțită de o temperatură mai scăzută a corpului și de încetinirea bătăilor inimii și a respirației. Hibernarea permite unui animal să supraviețuiască în condiții aspre utilizând mai puțină energie decât dacă ar fi activ (de exemplu, unele specii de lilieci, rozătoare, amfibieni sau reptile). - Perioada de migrare: Migrarea este deplasarea periodică a specimenelor dintr-o zonă în alta ca parte naturală a ciclului lor de viață, de obicei ca răspuns la schimbările sezoniere sau la schimbările resurselor de hrană”. [Idem., pct. (2-43), p. 31].

²¹ Hendrik SCHOUKENS, An CLIQUET, *Mitigation and Compensation under EU Nature Conservation Law in the Flemish Region: Beyond the Deadlock for Development Projects?*, Utrecht Law Review, Vol. 10 (2014), №. 2, p. 210. Material disponibil la 10.18352/ulr.278. Accesat la data de 27 mai 2022.

4. Aspecte privitoare la răspunderea juridică pentru perturbarea exemplarelor de faună sălbatică în România

4.1. Răspunderea penală

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice²², aprobată prin Legea nr. 49/2011²³, cu modificările și completările ulterioare, transpune în legislația națională, printre altele, Directivele Păsări și Habitate. Astfel, prevederile art. 33 alin. (1) lit. b) și alin. (2) lit. d) din O.U.G. nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, interzic²⁴ „pentru speciile de (...) animale sălbatice terestre, acvatice și subterane, prevăzute în anexele nr. 4A și 4B, cu excepția speciilor de păsări, și care trăiesc atât în ariile naturale protejate, cât și în afara lor, (...) perturbarea intenționată în cursul perioadei de reproducere, de creștere, de hibernare și de migrație”, respectiv „fără a se aduce atingere prevederilor art. 33 alin. (3) și (4) și ale art. 38 din prezenta ordonanță de urgență, precum și ale art. 17, art. 19 alin. (5), art. 20, 22, 24 și art. 26 alin. (1) și (2) din Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, în vederea protejării tuturor speciilor de păsări, inclusiv a celor migratoare, (...) perturbarea intenționată, în special în cursul perioadei de reproducere sau de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor prezentei ordonanțe de urgență”²⁵.

Nerespectarea interdicțiilor impuse de art. 33 alin. (1) lit. b) și alin. (2) lit. d) din O.U.G. nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, constituie, potrivit art. 52 lit. d) al aceluiași act normativ, infracțiune pedepsită cu pedeapsa principală a închisorii de la 3 luni la un an sau cu amenda penală.

Transpunerea dreptului european în legislația românească s-a făcut și cu preluarea tarelor acesteia: noțiunile utilizate nefiind definite. Propunem de lege ferenda completarea

²² Publicată în M. Of., partea I, nr. 442 din 29 iunie 2007.

²³ Publicată în M. Of., partea I, nr. 262 din 13 aprilie 2011.

²⁴ *Prohibiția este relativă, perturbarea speciilor de faună sălbatică numărându-se printre tipurile de acțiuni pentru care se poate solicita derogare în scopul cercetării științifice sau în alte scopuri potrivit Procedurii de stabilire a derogărilor de la măsurile de protecție a speciilor de floră și de faună sălbatice, aprobată prin Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale nr. 14/2009 (publicat în M. Of., partea I, nr. 167 din 17 martie 2009).*

²⁵ Prin urmare, sancționarea perturbării intenționate a exemplarelor din speciile de faună sălbatică aparține trecutului recent, spre deosebire de alte state, cum ar fi Franța, unde prohibiția a fost instituită prin Legea din 10 iulie 1976 (articolul L 411-1 din Codul Mediului)²⁵ [Marialice Antão de Oliveira DIAS, *La protection juridique de la faune sauvage en droit brésilien et français*, Thèse pour le doctorat en droit privé et sciences criminelles, Ecole Doctorale Sciences de l'Homme et de la Société, Faculté de Droit et des Sciences Economiques, Université de Limoges, 2011, pp. 225-226].

legislației și definirea termenilor utilizați. Până la acel moment, ca și în alte state europene²⁶, sensul noțiunilor urmând să fie clarificat de jurisprudență.

4.2. Răspunderea contravențională

Interdicția perturbării exemplarelor de faună sălbatică se regăsește și în alte trei acte normative. Astfel, sunt sancționate contravențional cu amenda de la 500 la 1.500 de lei, potrivit prevederilor art. 23 alin. (1) lit. w) raportat la art. 48 alin. (1) lit. b) din Legea vânătorii și protecției fondului cinegetic nr. 407/2006²⁷, cu modificările și completările ulterioare, „deranjarea exemplarelor de faună de interes cinegetic în scopul fotografierii sau filmării, în afara traseelor turistice sau a căilor de comunicație”²⁸, cu amenda de la 200 la 400 de lei, potrivit art. 7 lit. n) raportat la art. 8 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 54/2012 privind desfășurarea activităților de picnic²⁹, nerespectarea de către persoanele fizice a obligației de a păstra liniștea și de a nu deranja „viața sălbatică”, cu ocazia desfășurării activităților de picnic și respectiv, cu amenda de la 130 lei la 400 lei pentru contravenientul persoană fizică și de la 170 lei la 500 lei pentru cel persoană juridică, potrivit art. 12 pct. 11 raportat la art. 13 lit. c) din Legea nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei „Delta Dunării”³⁰, cu modificările și completările ulterioare, „producerea, prin orice mijloace, de zgomote intense în perimetrele zonelor de cuibărit sau de adăpost ale păsărilor ori ale altor animale sălbatice, semnalizate în mod corespunzător”.

²⁶ Spre exemplu, în Marea Britanie. A se vedea, în acest sens, Jason LOWTHER, *Determining the Meaning of „Disturbance for European Protected Species - R (Morge) v Hampshire County Council [2011] UKSC 2”*, Journal of Environmental Law, vol. 23 (2011), pp. 319-330. Material disponibil la 10.1093/jel/eqr012. Accesat la data de 20 mai 2022.

²⁷ Publicată în M. Of., partea I, nr. 944 din 22 noiembrie 2006.

²⁸ Doctrina, fără a-i acorda o atenție deosebită, a clasificat-o printre contravențiile care împiedecă gestionarea durabilă a faunei de interes cinegetic (Costel ENE, Cornel VLAD, *Legislație cinegetică: Doctrină și jurisprudență*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 276).

— *Ne menținem propunerea de lege ferenda formulată anterior, considerând că în condițiile în care tehnica foto-video este larg răspândită, se impune modificarea art. 23 alin. (1) lit. w) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, „în sensul interzicerii deranjării exemplarelor de faună de interes cinegetic în scopul fotografierii sau al filmării indiferent de zona în care acestea sunt surprinse. Considerăm că în cauză are întâietate valoarea socială apărută – un bun public de interes național și internațional – a cărei calitate nu este alterată de situarea în spațiu a unui anumit exemplar de faună sălbatică de interes cinegetic, iar activitatea, calificată prin scop, nu se justifică fie prin apărarea unei valori superioare, fie prin natura judicioasă a, până la urmă, unei forme de exploatare a faunei sălbatice, cu atât mai mult cu cât zoo-fotografi profesioniști nu au interesul deranjării vânatului pe care doresc să-l surprindă în ipostaze cât mai naturale, ci este mai degrabă apanajul fotografilor sau cameramanilor amatori, care desfășoară activitatea pur voluptuară”* [Mihai-Bogdan IONESCU-LUPEANU, *Regimul juridic al faunei sălbatice terestre și acvatice pe plan național și internațional* (teză de doctorat), Școala Doctorală de Drept - Universitatea din București, București, 2021, p. 76].

²⁹ Publicată în M. Of., partea I, nr. 201 din 27 martie 2012.

³⁰ Publicată în M. Of., partea I, nr. 283 din 7 decembrie 1993.

Observăm incoerența terminologică a legislației românești rezultată din coexistența actelor normative mai vechi, de concepție autohtonă, cu actele normative recente, care transpun legislația europeană și propunem de lege ferenda uniformizarea terminologiei și definirea tuturor noțiunilor utilizate.

Deși în materie contravențională, de regulă, locul comiterii faptei nu prezintă importanță³¹, în ceea ce privește faptele contravenționale prevăzute și sancționate de Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, respectiv de Legea nr. 82/1993, cu modificările și completările ulterioare, locul săvârșirii contravenției – „în afara traseelor turistice sau a căilor de comunicație”, respectiv „în perimetrele zonelor de cuibărit sau de adăpost ale păsărilor ori ale altor animale sălbatice” – constituie o cerință esențială.

Timul săvârșirii contravenției nu constituie cerință esențială, element circumstanțial sau circumstanță pentru nici una dintre contravențiile analizate.

În ceea ce privește fapta prevăzută și sancționată de Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, ne aflăm una dintre acele rare situații în care scopul apare în conținutul unei contravenții – „în scopul fotografierii sau filmării” – și constituie o cerință esențială, în vreme ce privitor la fapta prevăzută și sancționată de Legea nr. 82/1993, cu modificările și completările ulterioare, semnalizarea în mod corespunzător a perimetrelor zonelor de cuibărit sau de adăpost ale păsărilor ori ale altor animale sălbatice constituie o situație premisă – condiție esențială pentru existența contravenției³².

Față de sancționarea potrivit art. 52 lit. d) din O.U.G. nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 33 alin. (2) lit. b) ale aceluiași act normativ, este firesc să ne întrebăm în ce măsură prevederile art. 13 lit. c) raportat la art. 12 pct. 11 raportat din Legea nr. 82/1993, cu modificările și completările ulterioare, mai sunt aplicabile atunci când obiect al protecției îl constituie păsările. Apreciem că prevederile Legii nr. 82/1993, cu modificările și completările ulterioare, nu sunt nici abrogate tacit și nici nu poate fi pusă în discuție căderea lor în desuetudine întrucât nu se poate vorbi de o schimbare a condițiilor care au stat la baza edictării normei și care este cauza neaplicării ei efective începând cu un moment dat. Credem însă că aplicarea răspunderii contravenționale

³¹ Mihai Adrian HOTCA, *Regimul juridic al contravențiilor: comentarii și explicații*, ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 24.

³² Considerăm că pentru protecția eficientă a zonelor de cuibărit sau de adăpost ale păsărilor ori ale altor animale sălbatice se impune – corelativ – sancționarea celor cărora le incumbă obligația semnalizării corespunzătoare a acestor zone.

Până în prezent, doar art. 45 din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, sancționează ca infracțiune, pedepsită cu amenda penală de la 5.000 lei la 10.000 lei, „nemarcarea prin semne vizibile a limitelor zonelor cu protecție strictă, a zonelor de protecție integrală și a zonelor tampon, de către administratorul ariei naturale protejate respective”. Apreciem că prevederile art. 45 Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, nu acoperă decât parțial situațiile de fapt existente întrucât limitele a căror marcă constituie o obligație în sarcina administratorul ariei naturale protejate sunt cele ale zonării interne a ariei naturale protejate, or nu tuturor categoriilor de arii naturale protejate le corespunde acest tip de zonare.

în ceea ce privește deranjarea speciilor de păsări sălbatice este restrânsă la cazurile în care nu va putea fi angajată răspunderea penală a făptuitorului, prin raportare la forma de vinovăție cerută de O.U.G. nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare.

Practica judiciară în materie este timidă, semn că aplicarea acestor contravenții nu este foarte frecventă³³.

4.3. Răspunderea civilă

În ceea ce privește răspunderea civilă delictuală, deși de jure nu este exclusă existența sa de sine stătătoare, credem că, în practică, va fi preponderent subsidiară

³³ Într-o speță, instanța de judecată a admis plângerea contravențională formulată de către petent și a anulat procesul-verbal de constatare și sancționare a contravenției prin care s-a procedat la sancționarea petentului cu amenda contravențională în cuantum de 3.000 lei, pentru săvârșirea faptei prevăzute de art. 23 alin. (1) lit. w) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, constând în pătrunderea acestuia împreună cu alte cinci persoane (trei adulți și doi minori) în incinta complexului de vânătoare, prin escaladarea împrejmuirii, în scopul de a căuta vânatul pentru a-l vedea și fotografia.

Pentru a se pronunța ca atare, instanța a apreciat, pe de-o parte, că „fapta nu a fost descrisă, realizând o descriere pur formală a contravenției, fără a evidenția elemente de fapt de natură a o individualiza, intimatul a procedat la întocmirea unui act care nu întrunește cerințele de legalitate prevăzute imperativ de art.16 alin.1, iar o prezentare generală, lipsită de conținut a faptei echivalează cu lipsa acesteia și atrage nulitatea procesului-verbal”, iar pe de altă parte, că „procesul-verbal de contravenție a fost încheiat cu încălcarea dispozițiilor art. 19 alin. (2) din O.G. nr. 2/2001 care prevăd că nu poate avea calitatea de martor semnat al unui proces-verbal de contravenție un alt agent constator” (Judecătoria Bolintin Vale, sentința civilă nr. 1712/ 2013, rămasă definitivă prin respingerea ca nefondată a apelului formulat în cauză, Tribunalul Giurgiu, Decizia civilă nr. 84/ 2014. Documente extrase din serviciul de informare Indaco Lege5 Online – Indaco Systems - www.lege5.ro. Accesate la data de 25 mai 2022).

Găsim criticabilă soluția instanței deoarece prin raportare la prevederile art. 52 teza finală din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare - „Animalele sălbatice din (...) crescătoriile de vânat și din complexurile de vânătoare autorizate nu sunt supuse dispozițiilor prezentei legi” - fapta nu era prevăzută de lege.

— Într-o altă speță, în care petentul „a fost sancționat petentul pentru că la data de 20.01.2019, în Pădurea Malu Spart, a circulat cu un ATV cu viteză, hăituind și deranjând vânatul de la locurile de hrănire”, faptă ce a condus la sancționarea acestuia cu amenda în cuantum de 1.500 de lei, pentru încălcarea prevederilor art. 23 alin. (1) lit. i) și w) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, instanța de judecată a admis plângerea petentului și a dispus anularea procesului-verbal de constatare și sancționare reținând că „din examinarea procesului verbal rezultă că agentul constator a aplicat o singură sancțiune în sumă de 1.500 lei, fără a indica cuantumul amenzii sau sancțiunea pentru fiecare dintre cele două fapte contravenționale reținute. Procedând astfel, agentul constator a determinat punerea în imposibilitate a instanței de a verifica legalitatea cuantumului amenzii pentru fiecare dintre aceste fapte, neputându-se cunoaște distinct care este amenda pentru fiecare faptă” (Judecătoria Bolintin Vale, sentința civilă nr. 1290/ 2019. Documente extrase din serviciul de informare Indaco Lege5 Online – Indaco Systems - www.lege5.ro. Accesate la data de 25 mai 2022). *Întrucât din conținutul sentinței civile criticate nu rezultă nici un moment efectuarea activităților în scopul fotografierii sau filmării sau măcar existența la fața locului a unui aparat de fotografiat sau filmat, este firesc să ne întrebăm dacă nu s-ar fi impus anularea actului constator pentru lipsa unuia dintre elementele constitutive ale contravenției: elementul material.*

uneia dintre celelalte forme de răspundere juridică. Pe cale de excepție de la caracterul obiectiv al răspunderii civile delictuale în dreptul mediului³⁴, „răspunderea poate fi și subiectivă pentru prejudiciile cauzate speciilor protejate și habitatelor naturale, conform reglementărilor specifice”³⁵.

4.4. Răspunderea administrativă

Dincolo de prevederile dreptului comun în materie care nu ne îndoim că își găsește aplicabilitatea, legislația secundară sectorială reglementează un sistem de sancțiuni administrative pentru ecocondiționalitate, aplicabil beneficiarilor anumitor scheme și măsuri de sprijin pentru fermieri³⁶ care poate interveni, printre altele, și pentru încălcarea cerințelor din domeniul „Mediu, schimbări climatice, bunele condiții agricole ale terenurilor”, care include atât cerințele legale în materie de gestionare (SMR)³⁷, cât și standardele privind bunele condiții agricole și de mediu ale terenurilor (GAEC)³⁸.

³⁴ Ordonanța de urgență nr. 195/2005 privind protecția mediului, publicată în M. Of. nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată prin Legea nr. 265/2006, publicată în M. Of. nr. 586 din 6 iulie 2006, cu modificările și completările ulterioare: art. 95 alin. (1).

³⁵ Idem: art. 95 alin. (2).

³⁶ Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 999/2016 privind aprobarea sistemului de sancțiuni administrative pentru ecocondiționalitate aplicabil schemelor și măsurilor de sprijin pentru fermieri începând cu anul 2016, publicat în M. Of., partea I, nr. 1.049 din 27 decembrie 2016, cu modificările și completările ulterioare.

³⁷ Potrivit Tabelului nr. 2 (Elemente de control privind respectarea cerințelor legale în materie de gestionare) din Anexanr.2 (Elementele de control privind respectarea normelor de ecocondiționalitate în cadrul schemelor și măsurilor de sprijin pentru fermieri) din Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 999/2016, cu modificările și completările ulterioare, în materia SMR 2 (Conservarea păsărilor sălbatice) și SMR 3 (Conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică), „pentru fermierii care dețin/administrează terenuri agricole și care desfășoară activități în perimetrul ariilor de protecție specială avifaunistică se verifică: (...) existența unor indicii privind perturbarea intenționată a păsărilor sălbatice, în special în cursul perioadei de reproducere sau de maturizare, prin activități ce contravin scopului de protecție și conservare a acestora, cum ar fi: arderea vegetației, tăierea arborilor/pâlcurilor arbustive și a perdelelor agroforestiere existente pe terenul agricol sau schimbări în folosința terenurilor și în cursul apelor, precum și alte activități ce contravin scopului de protecție și conservare a ariei naturale protejate”, respectiv „pentru fermierii care dețin/administrează terenuri agricole și care desfășoară activități în perimetrul ariilor naturale protejate se verifică: (...) existența unor indicii privind deteriorarea și/sau distrugerea locurilor de reproducere ori de odihnă a animalelor sălbatice și perturbarea intenționată a animalelor sălbatice în cursul perioadei de reproducere, de creștere, de hibernare și de migrație, prin activități ce contravin scopului de protecție și conservare a acestora, cum ar fi: arderea vegetației, tăierea arborilor/pâlcurilor arbustive și a perdelelor agroforestiere existente pe terenul agricol, schimbări în folosința terenurilor și în cursul apelor, precum și alte activități ce contravin scopului de protecție și conservare a ariei naturale protejate”.

³⁸ Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale, al ministrului mediului, apelor și pădurilor și al președintelui Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor nr. 352/636/54/2015 pentru aprobarea normelor privind ecocondiționalitatea în cadrul schemelor și

4.5. Răspunderea pentru prejudiciul de mediu

Considerăm posibilă aplicarea prevederilor Ordonanței de urgență nr. 68/2007 privind răspunderea de mediu cu referire la prevenirea și repararea prejudiciului asupra mediului³⁹, aprobată prin Legea nr. 19/2008⁴⁰, cu modificările și completările ulterioare⁴¹, în situația în care deranjarea sau amenințarea deranjării exemplarelor din speciile de faună sălbatică are amplitudinea necesară calificării ei ca „prejudiciu asupra speciilor și habitatelor naturale protejate”, producerea deranjării să fie cauzată de desfășurarea unei alte activități decât cele listate în anexa nr. 3, precum și de existența vinovăției operatorului⁴².

5. Concluzii

— *Transpunerea dreptului european în legislația românească s-a făcut (și) cu preluarea tarelor acesteia: noțiunile utilizate nefiind definite. Propunem de lege ferenda, completarea legislației europene și definirea termenilor utilizați, în subsidiar observăm incoerența terminologică a legislației românești rezultată din coexistența actelor normative mai vechi, de concepție autohtonă, cu actele normative recente, care transpun legislația europeană și propunem de lege ferenda uniformizarea terminologiei și definirea tuturor noțiunilor utilizate.*

măsurilor de sprijin pentru fermieri în România, publicat în M. Of., partea I, nr. 363 din 26 mai 2015, cu modificările și completările ulterioare: Anexa (Normele privind ecocondiționalitatea în cadrul schemelor și măsurilor de sprijin pentru fermieri în România [în temeiul art. 93 și 94, respectiv anexa II din Regulamentul (UE) nr. 1.306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2.799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1.290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului] din 25.07.2016: GAEC 7 (Menținerea particularităților peisajelor, incluzând arborii în aliniament, în grup sau izolați și terasele existente pe terenul agricol, inclusiv interzicerea tăierii gardurilor vii și a arborilor în perioada de reproducere și creștere a păsărilor sălbatice, luând măsuri pentru evitarea instalării și extinderii speciilor de plante invazive pe terenul agricol): Cerințele minime pentru fermieri: (...): „3. Este interzisă tăierea gardurilor vii și a arborilor în perioada de reproducere și creștere a păsărilor sălbatice. (...) Tăierea gardurilor vii și a arborilor înseamnă orice tip de tăiere sau intervenție asupra gardurilor vii și a arborilor, care ar duce la deteriorarea sau distrugerea locurilor de reproducere și creștere a păsărilor sălbatice, precum și la perturbarea intenționată a acestora. Perioada de reproducere și creștere a păsărilor sălbatice înseamnă perioada în care o specie de păsări depune ouă, le clocește și își crește puii până când aceștia sunt capabili să zboare. Fără a aduce atingere restricțiilor din planurile de management și regulamentele ariilor naturale protejate, perioada de reproducere și creștere pentru speciile de păsări este 15 martie-30 iunie, atât în perimetrul ariilor naturale protejate (SCI, SPA), cât și în afara acestora”.

³⁹ Publicată în M. Of., partea I, nr. 446 din 29 iunie 2007.

⁴⁰ Publicată în M. Of., partea I, nr. 170 din 5 martie 2008.

⁴¹ Acest act normativ constituie transpunerea în dreptul intern a Directivei nr. 2004/35/CE privind răspunderea de mediu cu referire la prevenirea și repararea prejudiciului asupra mediului, publicată în J.O.U.E., seria L, nr. 143/56 din 30 aprilie 2004.

⁴² Pentru amănunte, Mihai-Bogdan IONESCU-LUPEANU, *op. cit.*, pp. 111-117.

— Ne menținem propunerea de lege ferenda formulată anterior, considerând că, în condițiile în care tehnica foto-video este larg răspândită, se impune modificarea art. 23 alin. (1) lit. w) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, „în sensul interzicerii deranjării exemplarelor de faună de interes cinegetic în scopul fotografierii sau al filmării indiferent de zona în care acestea sunt surprinse. Considerăm că în cauză are întâietate valoarea socială apărută – un bun public de interes național și internațional – a cărei calitate nu este alterată de situarea în spațiu a unui anumit exemplar de faună sălbatică de interes cinegetic, iar activitatea, calificată prin scop, nu se justifică fie prin apărarea unei valori superioare, fie prin natura judicioasă a, până la urmă, unei forme de exploatare a faunei sălbatice, cu atât mai mult cu cât zoo-fotografii profesioniști nu au interesul deranjării vânatului pe care doresc să-l surprindă în ipostaze cât mai naturale, ci este mai degrabă apanajul fotografilor sau cameramanilor amatori, care desfășoară activitatea pur voluptativă”.

— Față de sancționarea potrivit art. 52 lit. d) din O.U.G. nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 33 alin. (2) lit. b) ale aceluiași act normativ, este firesc să ne întrebăm în ce măsură prevederile art. 13 lit. c) raportat la art. 12 pct. 11 raportat din Legea nr. 82/1993, cu modificările și completările ulterioare, mai sunt aplicabile atunci când obiect al protecției îl constituie păsările. Apreciem că prevederile Legii nr. 82/1993, cu modificările și completările ulterioare, nu sunt nici abrogate tacit și nici nu poate fi pusă în discuție căderea lor în desuetudine întrucât nu se poate vorbi de o schimbare a condițiilor care au stat la baza edictării normei și care este cauza neaplicării ei efective începând cu un moment dat. Credem însă că aplicarea răspunderii contravenționale în ceea ce privește deranjarea speciilor de păsări sălbatice este restrânsă la cazurile în care nu va putea fi angajată răspunderea penală a făptuitorului, prin raportare la forma de vinovăție cerută de O.U.G. nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare.